

Interview Eindje Verder

Aanpak Wachttijden

Juli 2024

DE ZORG ZIT VOL MET STEEDS MEER JONGEREN BIJ WIE DE ALARMBELLEN AFGAAN. DAT MOGEN WE NIET NORMAAL GAAN VINDEN

Het jeugdzorgstelsel kraakt en piept. Alle betrokkenen, jongeren, professionals en bestuurders, werken samen aan oplossingen zodat er betere hulp wordt geboden, er minder jongeren op de wachtlijst komen en er vaart komt in de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd. Team Aanpak Wachttijden rapporteert in dit krachtenveld over duurzaam en systemisch veranderen. Dit keer: Eindje Verder. Een project in Eindhoven dat voortvloeide uit de Aanpak Wachttijden. "We weten dat hoe langer je wacht met de start van een behandeling hoe groter het probleem wordt bij een jongere. Dat is gewoon echt niet wenselijk."

Wachttijden in de jeugdzorg: moeten we er ons maar bij neerleggen of juist niet? We vragen het aan Mark de Weijer (regisseur en projectmanager Dynamo en Marloes Pijnenburg (Sociaal Pedagogisch Hulpverlener Apanta-ggz).
Marloes: "Sowieso niet accepteren! Na aanmelding niets doen, omdat je op een wachtlijst staat, is echt verloren tijd want de jongere kan die tijd eigenlijk helemaal niet missen. Hoe langer zij moeten wachten met de start van een behandeling hoe groter hun probleem wordt. Dat zien we dagelijks terug; eenzaamheid, depressies en zelfs het aantal suïcides neemt toe. De zorg zit vol met steeds meer jongeren bij wie de alarmbellen afgaan. Dat mogen we niet normaal gaan vinden."

Dat er steeds meer alarmbellen afgaan in de jeugdzorg; dat is best schrikken als je dat zegt.
Marloes: "Absoluut. Precies om die reden maakte *Eindje Verder* ons allemaal zo enorm enthousiast. Nu werken we met verschillende aanbieders in Eindhoven aan de voorkant samen waardoor de problemen bij jongeren minder snel hoog oplopen."

***Eindje Verder* is een project waarin de jongere na aanmelding direct aan de slag gaat. Maar niet per se met een behandeling bij de ggz.**
Mark: "Klopt, want juist in het voorveld is er veel te halen waardoor, als de behandeling bij de ggz start, de jongere veel sterker in zijn schoenen staat. Om dat te bereiken hebben we verschillende sleutels in handen. Het netwerk activeren bijvoorbeeld; je 'peers' zijn de belangrijkste personen in het leven van jou als jongere. Dat netwerk brengen we daarom in kaart en zetten we in. Een andere sleutel is ervoor zorgen dat je beter in je vel zit. Waar krijg je energie van? Freerunning? Bandjes programmeren? Met anderen bij elkaar komen? Als jongeren weer ervaren dat ze zelfredzaam zijn en in een community staan, zijn ze zoveel sterker."

Je gaat dus bij *Eindje Verder* al aan de slag met je leven, terwijl het probleem even 'wacht'?
Marloes: "Ja, voordat de behandeling bij de psycholoog start, is er al gewerkt aan de zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en een gezondere leefstijl van een jongere. Als je start met een behandeling terwijl een jongere slecht slaapt, niet goed eet of veel aan het gamen is, duurt behandelen langer en is de behandeling

minder effectief. In *Eindje Verder* gaan we voordat de reguliere behandeling start daarom aan de slag met het verbeteren van leefstijl. Als we de diepte in gaan, is er dus geen tijd verspild."

Maar moet er niet juist zo snel mogelijk specialistische hulp komen?
Mark: "Nee. We vergeten wel eens dat jongeren met problemen best veel zelf kunnen. Ze hebben niet overal een zorgprofessional voor nodig. Maar ze moeten wel geholpen worden met het maken van een start. We bieden dus inspiratie, een leeromgeving en bovenal een community. We zorgen ervoor dat ze weer mee kunnen doen. We hopen dus in dit project te zien dat de tweedelijns zorg daarna beter en sneller loopt. En, misschien zelfs helemaal niet meer nodig is ..."

Het klinkt zo logisch: eerst de basis op orde krijgen met het voorveld en dan starten met psychische hulp. Waarom gebeurde dat nu nog niet?
Mark: "Er is heel veel zorg voor jongeren. Maar wij als zorgverleners kenden elkaar gewoon niet. We werkten allemaal in ons eigen 'domein'. En als je elkaar niet kent, hoe moet je elkaar dan vinden?"

Is het leuk om met zoveel verschillende aanbieders samen te werken?
Marloes: "Ja! In het Deltaplan heeft Team Aanpak Wachttijden de belangrijke organisaties aan elkaar gekoppeld. Dat gaf ons de kans om echt samen verder te werken. Wij hebben allemaal de diepe overtuiging dat we wachttijden alleen kunnen oplossen om op deze manier echt samen te werken."

Inzetten op je netwerk is een pijler voor jongeren in *Eindje Verder*, maar ook voor alle zorgprofessionals.
Mark: "Zeker. Wij als aanbieders moeten ook een community worden. Dus toen we elkaar voor het eerst hier aan deze tafel spraken …"
Marloes "… was dat een verademing, Door onze combinatie van mensen, diensten, kennis en kunde kunnen we iets heel duurzaams en stevigs neerzetten voor jongeren."

De gemeente Eindhoven brengt innovaties op het gebied van vier ontwikkellijnen samen in het integrale programma Deltaplan Eindhoven, lees daarover hier meer.

SAMEN DROMEN IS EEN DING, SAMEN DE ZORG ANDERS INRICHTEN IS ANDERE KOEK

In de methodiek van Team Aanpak Wachttijden is het essentieel dat alle betrokken partijen aan tafel zitten en samen een gezamenlijk beeld bepalen wat de problematiek is van wachttijden in de regio, wat de kansen zijn en waar de uitdagingen liggen. In Eindhoven mondde dat uit in een samenwerking waarin meerdere ggz-instellingen en de gemeente de koppen bij elkaar staken en de start van projecten met de verschillende stakeholders. *Eindje Verder* is er daar een van. Renée Molman, procesbegeleider *Eindje*

***Verder*: "Het zijn soms lastige, moeilijke gesprekken die alleen slagen als je allemaal erin gelooft dat je zaken fundamenteel moet veranderen."**

Een voorwaarde voor samenwerking tussen verschillende partijen in de jeugdzorg is dat alle betrokken stakeholders het erover eens zijn dat je die ander fundamenteel nodig hebt om wachttijden aan te pakken.
"Klopt. Wachttijdenproblematiek onder jongeren is voor iedereen die te maken heeft met jeugdzorg een hoofdpijnvraagstuk. In de jeugdregio Eindhoven zaten via de Aanpak van Team Aanpak Wachttijden alle vier grote ggz-aanbieders, het wijkteam, jeugdwerk en huisartsen wel met elkaar aan tafel. Alle stakeholders wilden samenwerken, iedereen wist dat die ander aan tafel ook een onderdeel was van de puzzel. Maar hoe moest die samenwerking eruitzien? Hoe moesten we die puzzel leggen? In het Deltaplan Jeugd zijn daarvoor de eerste stappen gezet. Belangrijke stappen, die later uitmondden in concrete projecten zoals *Eindje Verder.*"

Een van de uitgangspunten was: er moet hulp komen aan de voorkant.
"Klopt. Als je jongeren die in zorg komen eerder op weg kunt helpen met een gezonde leefstijl en het versterken van hun netwerk komen ze sneller door een gespecialiseerde behandeling bij een ggz-arts. Zo'n behandeling verloopt ook beter omdat de jongere minder snel terugvalt. Dat jongeren goed 'in' en 'uit' zorg komen, is belangrijk om wachttijden duurzaam op te lossen."

Duurzame oplossingen voor wachttijden vinden, is de kern van de aanpak van Team Aanpak Wachttijden. Daarvoor moet je anders werken dan dat je altijd deed. Zie je dat terug in *Eindje Verder?*
"Ja. Bij een jongere die moet wachten op zorg verergeren vaak zijn of haar problemen. Dat is niet te verkroppen voor iedereen die werkt in de jeugdzorg, want dat zijn juist mensen die de jongere willen helpen. Zij snappen als geen ander dat hulp niet kan wachten. Het project *Eindje verder* breekt daarom met het principe dat je op de wachtlijst staat voor die ene aanbieder. Je krijgt direct een coach die met jou aan de slag gaat in het voorveld en je helpt met het versterken van je eigen netwerk en een betere leefstijl. Niet de hulpvraag en het probleem zijn dus leidend. Wel: wat kan de jongere zelf?"

Bij *Eindje Verder* gaan de ggz-instellingen ook onderling verwijzen.
"Klopt. De huisarts verwijst naar een instelling en met die verwijzing komen ze terecht bij *Eindje Verder*. Daar kijken ze breed naar de jongere, dus niet alleen naar de hulpvraag. Als ze gedurende het traject vinden dat de jongere niet op de juiste wachtlijst staat, of omdat hij of zij door *Eindje Verder* met een lichtere behandelvorm geholpen kan worden, kan die initiële verwijzing worden aangepast. Dat is dus ook het bijzondere aan deze samenwerking."

Waarom is samenwerken in het jeugddomein toch zo lastig?
"Samen dromen is een ding, samen de zorg anders inrichten is andere koek. Je moet je achterban meekrijgen. Je moet toegeven dat anderen soms beter zorg geven. En je moet het hebben over risico's en verantwoordelijkheden. Want wie is behandelverantwoordelijk? Wie draagt welke risico's? Het zijn soms

lastige, moeilijke gesprekken die alleen slagen als je allemaal erin gelooft dat je zaken fundamenteel moet veranderen. Maar dat het ons lukt, laat zien hoe sterk die beweging is dat we echt willen veranderen."

De eerste jongeren zitten nu in dit project, hoe loopt het project verder?
"We willen dat het wortel schiet. Maar daarvoor moeten we telkens opnieuw het eerlijke gesprek voeren. Wat levert het op voor de jongeren? Wordt het proces beter? Moet het nog radicaler, of juist voorzichtiger? We zetten het op, we testen, we leren: dat is de enige weg die naar verbetering leidt. Het is voor de stakeholders inspirerend om samen te werken met al andere disciplines. Iedereen leert van elkaar, we zien hoe we de ander kunnen helpen. Het gaat dus niet alleen over welke hulp die de ander kan bieden, wel hoe we elkaar kunnen inspireren met elkaars kennis en kunde. Ook samen komen we dus echt een eindje verder."

Heb je als Team Aanpak Wachttijden met deze methode een 'overal en altijd werkende formule' in handen? Of leun je sterk op de inbreng en ideeën uit de regio?
"Ja en nee; met de begeleiding, methodiek en werkwijze van Team Aanpak Wachttijden brengen we partijen samen rond een complex en systemisch probleem. Maar de eigen kracht, ideeën en mogelijkheden zijn net zo belangrijk en bepalend. In Eindhoven bouwen en ontwikkelen de partijen en begeleiders van *Eindje Verde*r zelf aan passende oplossingen. De eerdere werkwijze wordt dus doorgezet, maar wordt steeds concreter omdat het over een initiatief gaat dat loopt en wordt getest en opgeschaald."

In het veranderprogramma Deltaplan Eindhoven is voor het terugdringen van wachttijden de werkwijze van de Aanpak Wachttijden toegepast. In deze Aanpak zijn projecten opgezet, zoals *Eindje Verder*, die door de regio zelf, met ondersteuning van anderen, verder worden doorontwikkeld als de ondersteuning van Team Aanpak Wachttijden is afgerond.

De pilot *Eindje Verder* is goed ontvangen door de jeugdigen; ze geven aan beter voorbereid van start te gaan met hun behandeling. Er is een intentie deze pilot voort te zetten in het najaar.

Meer weten? Bekijk hier de flyer van Eindje Verder